

فریده خسروی | هنگامی یک اعتراض اجتماعی سوار بر موج هیجانات زودگذر می‌شود که راه‌گفت‌وگو مسدود شده باشد. به گفته کارشناسان حوزه رسانه و فرهنگ، انسداد این گفت‌وگو در جامعه در سطوح مختلف از جمله میان مردم و حاکمیت، گروه‌های فکری و نخبگان و همچنین گفت‌وگو با قشر جوان و نوجوان می‌تواند دلایل مختلفی داشته باشد؛ دلایلی که به مرور زمان و در گذر سال‌ها شکل گرفته و امکان ندارد یک شبه به حالت آرمانی خود برسد؛ چرا که فرهنگ گفت‌وگوی مؤثر مانند هر امر فرهنگی دیگر، نیازمند زمینه و بستر مناسب است تا در آن بستر رشد کند و بالنده شود.

برای بررسی این موضوع به سراغ سه تن از کارشناسان عرصه رسانه و فرهنگ مشهد رفتیم.

■ ساختار نظام تربیتی باید افرادی با تفکر منطقی و تحلیلی تربیت کند

علی‌اصغر محکی، استاد علوم ارتباطات دانشگاه فردوسی درباره الزامات ایجاد گفت‌وگوی مؤثر می‌گوید: پدیده‌ها، مسائل و بحران‌هایی که با آن‌ها روبه‌رو هستیم، در بخش شناختی به نظر می‌آید ناشی از سیطره تفکر سطحی‌اندیش و نبود بینش عمیق و در نتیجه غلیان رفتارهای هیجانی است. اگر این را به عنوان صورت مسئله بپذیریم، به طور طبیعی در بحث راهکار به سمتی می‌رویم که چطور از سطحی‌اندیشی به سمت بینش عمیق و از رفتارهای هیجانی به سمت رفتارهای عقلانی و منطقی پیش برویم. راه چاره این موضوع می‌تواند گفت‌وگوی مستمر، مفاهمه‌ای، افقی، غیردستوری و تعاملی میان شبکه‌ای از نخبگان، مردم و حاکمیت باشد.

او می‌افزاید: اگر امروزه ما با بحران سطحی‌اندیشی و نبود بینش عمیق در جامعه روبه‌رو هستیم، بخش بزرگی از این موضوع به این خاطر است که متأسفانه در فرایند جامعه‌پذیری و تربیت و پرورش جامعه؛ عم از مردم، نخبگان و فرهیختگان نتوانسته‌ایم الگوها و ظرفیت‌های شناختی را از سمت سواد شفاهی و بصری به طرف مطالعه، سواد نوشتاری، خوانایی و پرسایی ببریم. این اتفاق ناشی از این است که در نظام آموزش و پرورش ما به اهمیت سواد نوشتاری، خوانایی و پرسایی توجه نمی‌شود و تاکنون تمرین و ممارستی از طریق رسانه‌ها، مراکز اندیشه‌ورز و اندیشکده‌ها برای این موضوع وجود نداشته است.

محکی خاطرنشان می‌کند: در زمینه تعارف و شعار درباره توسعه آزاداندیشی و توسعه گفت‌وگوهای دوطرفه، تعاملی، مفاهمه‌ای، شبکه‌ای و افقی زیاد صحبت می‌کنیم؛ اما در عمل متأسفانه نتوانسته‌ایم الگوها و ظرفیت‌های شناختی را بر این اساس تقویت کنیم. به همین خاطر هر زمان می‌خواهیم آسیب‌شناسی کنیم، می‌گوییم سواد رسانه‌ای باید تقویت شود در حالی که سواد رسانه‌ای از طریق پیش‌بینی عمیق، تقویت سواد نوشتاری، خوانایی، نویسایی و پرسایی تقویت می‌شود و همه این‌ها از رهگذر آموزش مداوم در نظام آموزش و پرورش، رسانه و مراودات روزمره‌ای که میان حاکمیت و مردم، نخبگان و مردم، مردم و مردم و میان نخبگان و حاکمیت در جامعه است، به وجود می‌آید.

این استاد علوم ارتباطات دانشگاه فردوسی ادامه می‌دهد: این مسائل گویا موجب می‌شود درباره الگوهای ارتباطی، تعاملی، بحث و تصمیم‌سازی و مذاکره مبتنی بر روش‌های شفاهی و در واکاوی و تحلیل مسائل به تفسیرهای احساسی، مقطعی و سطحی محدود شویم و از رویدادها، فرایندها، خواستگاه‌ها و پیامدها تحلیل عقلانی و موشکافانه دقیق و عمیق نداشته باشیم. او متذکر می‌شود: ما نتوانسته‌ایم این کار را انجام دهیم؛ چرا که در فرایند تولید سواد پایه (خوانایی، نویسایی، پرسایی گفت‌وگو و تعاملی و مفاهمه‌ای) دچار تنزل شده‌ایم؛ چرا که این سوادهای پایه شاخص‌های بنیادین فرهنگی در جامعه هستند. اگر می‌گوییم سرانه مطالعه در جامعه پایین است و مردم یا مد نگرفته‌اند بحث و گفت‌وگوی توأم با آراءش، عقلانیت و نگاه تحلیلی داشته باشند، ناشی از همین است که نظام آموزشی، رسانه‌ای، نظام تولید اندیشه در اندیشکده‌ها با مراکز اندیشه‌ورزی نتوانسته‌اند سوادهای پایه را در جامعه توسعه دهند. محکی در پایان تأکید می‌کند: ما نیازمند این هستیم که ساختار نظام تربیتی، جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری جامعه به سمتی برود که افراد را برای تفکر منطقی، تحلیلی، فرایندی و غیرهیجانی آماده کنیم. این موضوع در یک فرایند تاریخی، مستمر، پیوسته و موشکافانه اتفاق می‌افتد که حاصل تمرین و ممارست و گفت‌وگو است؛ یعنی باید از دورن کودکی این راتمرین و مشق کنیم. همچنین خانواده‌ها باید با فرزندانشان صحبت کنند. در ژرف‌اندیشی اتفاق می‌افتد و افراد موشکاف می‌شوند. خوشبختانه چون مردم ایران جزو جوامع هوشمند دنیا هستند، به‌طور طبیعی اگر این مهارت‌ها را کسب کنند، می‌توانند آن‌شأنیت و وضعیت مطلوب را بدست بیاورند.

■ پاشنه آشیل یک گفت‌وگوی ثمربخش، نبود اعتماد است

سید ناصر نعمتی، کارشناس رسانه نیز درباره علل موفق نبودن گفت‌وگو میان مردم و حاکمیت می‌گوید:

تجربه‌ای که تاکنون در فضای

اجتماعی در مورد گفت‌وگو میان حاکمیت و مردم وجود

کارشناسان حوزه رسانه و فرهنگ در گفت‌وگو با طوس از الزامات گفت‌وگو در سطح جامعه و بین مردم و حاکمیت می‌گویند

سطحی‌نگری، بی‌اعتمادی و تربیون‌های یک‌طرفه؛ موانع گفت‌وگوی ثمربخش

همچون حس همدلی در فضای اجتماعی اشاره کرد. اینکه مردم احساس می‌کنند حاکمیت از درد آن‌ها خبر ندارد، نشانه خیلی بدی در فضای اجتماعی است و باید برای شکل‌گیری حس همدلی، این گفت‌وگوها را جدی گرفت. وقتی در مورد نشانه همدلی، این نگاه منفی وجود دارد، باید بهبود پیدا کند تا آن اعتماد ایجاد و زمینه برای یک گفت‌وگوی سازنده و خوب فراهم شود.

این کارشناس رسانه در مورد دو آسیب مهم این گفت‌وگوها بیان می‌کند: دو قطبی‌سازی یکی از آسیب‌ها در گفت‌وگوهاست؛ زیرا هنگامی که جامعه دو قطبی‌سازی را تجربه می‌کند، پل ارتباطی میان نسل‌ها، اقشار و حاکمیت و مردم در دوره‌های مختلف تخریب می‌شود. از این رو این قطب‌بندی‌ها موجب شده یک‌سری حرف‌ها فقط عنوان شود و طرفین هم آن حرف‌ها را می‌گویند که صرفاً گفته باشند و وقتی در مقام شنونده هستند، تنها برای پاسخ دادن، حرف‌ها را می‌شنود؛ یعنی شنوده بودن فعال هیچ وقت اتفاق نیفتاده تا آن تجربه دلپذیر از این گفت‌وگوها شکل بگیرد.

نعمتی با بیان اینکه آسیب دوم، نبود گفت‌وگو همراه با عمل است، می‌گوید: مردم باید ببینند این گفت‌وگوها تنها به حرف ختم نمی‌شود و یک‌جایی به عمل تبدیل و ثمره آن به یک اتفاق مثبت و دلپذیر منجر می‌شود. در گفت‌وگوهای دوران انتخابات، گفت‌وگوهای پس از دوران اعتراض و آشوب‌های اجتماعی و گفت‌وگوهای دوران گذار دولت‌ها باید احساسی در مردم شکل بگیرد که اگر حرفی را می‌شنوند یا دغدغه‌ای را به اشتراک می‌گذارند، یک شنونده فعال آن دغدغه را می‌شنود و در مرحله بعد به یک طرح و اقدام برای حل مسئله مردم تبدیل می‌شود. حتی اگر مردم ببینند مسئله‌شان حل نمی‌شود؛ اما شنونده فعالی وجود دارد که پس از شنیدن مشکل، تلاشی برای حل مسئله‌شان در سطح اجتماعی و کشور انجام می‌دهد، حتماً این گفت‌وگوها اعتمادزاتر و مسئولانه‌تر خواهد بود.

■ بهترین مدل گفت‌وگو در بستر حوزه علمیه و دانشگاه شکل می‌گیرد

محمد حسین‌زاده، فعال رسانه‌ای و مدیرکل سابق فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان رضوی نیز در این باره در گفت‌وگو با طوس اظهار می‌کند: در فضای فرهنگی و آموزشی کشور امکان و بستر گفت‌وگو همیشه فراهم بوده است. شاید کم‌توجهی به این موضوع سبب شده کمی غفلت کنیم. اندکی هم تحت تأثیر فضاهای روانی که دشمن ایجاد می‌کند، فرومون کرده‌ایم که گفت‌وگو همیشه پایه و مبنای بسیاری از تعاملات اجتماعی ایرانیان بوده است.

وی می‌افزاید: تقریباً از سال ۱۳۸۲-۱۳۸۱ رهبر معظم انقلاب چندین بار برای برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌ها تذکر دادند و دانشگاه‌ها و تشکل‌های دانشجویی را مأمور به این کار کردند. در بعضی از دانشگاه‌ها نیز کرسی‌های آزاداندیشی برگزار می‌شد؛ اما چون فضاهای سیاسی حاکم بر کشور و فضاهای خارجی، این جنس گفت‌وگوهای مبتنی بر منطق را نمی‌پسندیدند و به دنبال فضاهای تند خارج از منطق و گفت‌وگو بودند، اجازه دیده شدن این جنس گفت‌وگوها و ارتباطات را نمی‌دادند.

این فعال رسانه‌ای با بیان اینکه بهترین مدل گفت‌وگو مدلی است که از بستر حوزه علمیه و دانشگاه شکل بگیرد، متذکر می‌شود: گفت‌وگوها باید مبتنی بر منطق و استدلال‌های علمی باشند. اگر بتوانیم این جنس گفت‌وگوها را در جامعه ترویج کنیم و وقتی افراد با موضوعات مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی روبه‌رو می‌شوند، به دنبال منطق و استدلال باشند، زمانی که مورد هجحه و عملیات روانی افراد مغرض و دشمن قرار می‌گیرند، کمتر تحت تأثیر آن واقع می‌شوند.

حسین‌زاده خاطرنشان می‌کند: در فضای دانش آموزی و بستر آموزش و پرورش نیز باید کلاس‌هایی را به این موضوع اختصاص داد. درس‌هایی مانند دین و زندگی، تاریخ و آمادگی دفاعی نباید کلاس‌هایی یک‌طرفه باشند که دانش آموز فقط شنوده محسوب شود؛ بلکه باید جایی باشد که او بتواند از مسائلی که در خانواده به او گفته شده یا در جامعه با آن روبه‌رو است و در کتاب درسی آمده، انتقاد کند و شبهه‌هایش را بگوید.

او ادامه می‌دهد: باید آموزش و پرورش کلاس‌های مبتنی بر علوم انسانی را با حضور یک متخصص و کارشناس خبره به کلاس‌های گفت‌وگوی آزاد تبدیل کند تا او مبنای گفت‌وگوی مبتنی بر منطق و استدلال را رشد داده و به دانش‌آموزان آموزش دهد که چگونه باید مبتنی بر عقل و منطق گفت‌وگو کرده، از عقیده خود دفاع کنند و فریب عملیات‌های روانی را که حامل دروغ‌ها و فریب‌های بزرگ است، نخورند.

مدیرکل سابق فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان رضوی متذکر می‌شود: بسترهای دیگری هم از گذشته مانند مسجد وجود داشته که همیشه جایگاه گفت‌وگو و رجوع مردم برای حل مشکلاتشان بوده است. بعضی از مسئولان هم به این موضوع اهتمام داشته‌اند؛ اما فراگیر نبوده؛ به عنوان مثال مسئولان شهری در مساجد مختلف شهر حاضر شدند و مسئولان استانی و ملی هم به مساجد جامع و اصلی شهر آمدند. در این دیدارها کلام و بیان مردم را شنیدند و پاسخگویی آن‌ها بودند.

حسین‌زاده با بیان اینکه قانونی که اکنون مقدمات آن در مجلس در حال آماده شدن است، می‌تواند بسیار مؤثر باشد، خاطرنشان می‌کند: اگر فردی به موضوعی اعتراض دارد، باید در بستر استدلال و منطق، اعتراض خود را بیان کند. هیچ انسان معترضی شهر خود را ناپود نمی‌کند و به آتش نمی‌کشد. بنابراین می‌بینیم در فتنه اخیری که پشت سر گذاشتیم، مردم به سرعت متوجه شدند چه دست‌هایی پشت این ماجراست و مسیر خود را جدا کردند؛ چرا که اعتراض با اغتشاش متفاوت است. انسانی که استدلال نداشته باشد، اتوبوس‌های شهری و ساختمان‌ها را آتش می‌زند.

او عنوان می‌کند: جمهوری اسلامی باید برای اعتراض منطقی مردم بستری را ایجاد کند و در این زمینه فضاهایی فراهم شود که اگر فردی، تشکلی و یا صنفی به موضوعی اعتراض دارد، در آنجا بتواند هم اعتراض خودش را بگوید و هم آن موضوع را به صورت قانونی پیگیری کند تا بستر حضور مسئول مربوط برای پاسخ‌گویی به آن اعتراض فراهم شود.

این فعال رسانه‌ای متذکر می‌شود: ۹۰ میلیون ایرانی باید این را تمرین کنند که با هر سلیقه فکری و اعتقادی، همه برای این آب و خاک هستیم. وقتی دو ایرانی با هم اختلاف نظر دارند، هیچ وقت نمی‌روند شیشه خانه‌شان را بشکنند؛ زیرا زیر یک سقف و خانه زندگی می‌کنند. به همین خاطر خانه‌ای را که در آن زندگی می‌کنند، به دلیل اختلاف نظری که دارند، به آتش نمی‌کشند. تنها کسی که دوست دارد این خانه آتش بگیرد، فردی است که از اساس، با بودن این خانه مخالف است که آن هم دشمن خارجی خواهد بود.

حسین‌زاده می‌افزاید: عموم مردم به ویژه نخبگان با نگاه‌ها و سلیقه‌های متفاوت یا متضاد باید گفت‌وگوی مبتنی بر منطق و استدلال و عقل را تمرین کنند؛ گفت‌وگویی که نشان دهد ما ایرانی و متعهد به این آب و خاک هستیم. این اتفاق موجب می‌شود این کار به بقیه جامعه تسری یابد و سایر گروه‌های جامعه نیز یاد بگیرند این گونه گفت‌وگو کنند. با این کار هم احترام یکدیگر را حفظ خواهند کرد و هم منطق و استدلال را سرلوحه قرار خواهند داد. به نظرم رسانه‌ها هم می‌توانند با برگزاری جلسات گفت‌وگو و میزگرد میان نخبگان و با استفاده از سایر بسترهای رسانه‌ای موجود، در این زمینه مؤثر باشند.

پیام مردم

■ **سلام و درود**، چرا بانک‌ها با مردم جواری رفتار میکنند که کلاً صداقت ندارند. بانک بهم گفت برای وام باید معدل حساب بیاوم و ۳۰ میلیون تومان گذاشتم توی بانک. سه ماه بعد گفتن ۸۰ میلیون تومان بهت یک ساله وام میدیم؛ اما باید بری یک فاکتور از عمده‌فروشی خشکبار بیاری. بعد یک برگه بهم دادن که سه نفر شهادت بدن خشکبارفروشی دارم و محضر هم تأیید کنه. خب من نه خشکبارفروشی دارم و نه چیز دیگه‌ای. چرا باید این کارها رو بکنم؟ اگر هم نیاز به این کارها داره، چرا باید معدل حساب بیاوم؟

■ **با سلام**، خواهشی داشتم از مسئولین وزارت رفاه. لطفاً برای شکایت و انتقاد از فروشگاه‌هایی که کالا برگ الکترونیکی میدن، یک شماره تلفن معرفی کنید. در حال حاضر یک سیستم ارائه دادن که به سختی بعد از طی چند مرحله وارد کردن نام کاربری و شماره تلفن و گذرواژه می‌توننی شکایتت رو ثبت کنی. این برای خیلی از مردم که سواد مجازی کمی دارند، قابل پیگیری نیست. اگر مسئولین واقعاً می‌خوان جوابگوی مردم باشن، یک شماره تلفن معرفی کنند که بتونیم راحت زنگ بزنین و گرون فروشی رو اعلام کنیم.

■ **شوهر من** یک رزمنده دوره جنگ دفاع مقدس هست. ۳۰ ماه سابقه ایثارگری داره. الان ۵۹ سالشه. با سه تا بچه خونه نداریم و مستأجر هستیم توی روستا و شوهرم مشکل اعصاب داره چون مسئول پدافند در زمان جنگ بوده و موج گرفتشت. الان به عنوان کمکی ۸ میلیون تومن بهش حقوق میدن. با این پول کجای زندگیم درست میشه؟ خودم یک مغازه زدم با وام قرعه‌کشی خونگی. تو رو خدا یک وامی یک حمایتی از ما انجام بشه. دوست دارم یکی از مسئولین از سمت تربت جام بیاد وضعیت زندگیم رو ببینه.

■ **سلام**، قرار بود یارانه ۷۰۰ تومن بدن. این ماه نریختن. از کی قراره بریزن؟

■ **سلام**، فکری برای مشکلات کالا برگ‌ها انجام دهید. برای خرید با کالا برگ فروشگاه خیلی کم هست و اون‌هایی که کالا برگ میدهند، اجناسشون رو گرون‌تر میفروشن. به عنوان مثال روغن پنج کیلویی رو که باید یک میلیون و ۴۵۰ هزار تومن بدنند، یک میلیون و ۶۰۰ هزار تومن حساب میکنند. بنده ساکن نیشابور هستم.

پاسخ سازمان اتوبوسرانی مشهد به گلایه مخاطب قدس در خصوص نبود اتوبوس در روستای پشته

با سلام، به اطلاع می‌رساند با توجه به محدودیت ارائه خدمات حمل و نقل عمومی وفق آیین‌نامه حمل و نقل روستایی و اصلاح آن، مصوبه هیئت وزیران، ارائه هرگونه خدمات با استفاده از حمل و نقل عمومی توسط شهرداری در حریم و خارج از محدوده شهر میسر نیست.

خراسان شمالی

توزیع روزهانه ۸۰ تُن مرغ گرم در استان

سرپرست سازمان جهاد کشاورزی خراسان شمالی گفت: روزهانه ۴۵ تا ۵۵ هزار قطعه مرغ گرم معادل ۸۰ تُن وارد بازار استان می‌شود و در این خصوص هیچ محدودیتی وجود ندارد. اسماعیل محمودآبادی در گفت‌وگو با ایرنا اظهار کرد: قیمت گوشت مرغ برای مصرف‌کننده در چند روز اخیر از کیلویی یک میلیون و ۹۰۰ هزار تا ۸ میلیون و ۵۶۰ هزار ریال متغیر بوده است.

وی با بیان اینکه ذخایر کالاهای اساسی در این استان تکمیل است و هیچ کمبودی وجود ندارد، تصریح کرد: تعهد جوجه‌ریزی استان در آذر ماه ۹۳۸ هزار قطعه بوده که ۹۴۰ هزار قطعه جوجه‌ریزی شده است.

سرپرست سازمان جهاد کشاورزی خراسان شمالی در خصوص میزان توزیع برنج نیز گفت: ۷۰۰ تن برنج سوپر باساماتی پاکستانی در استان توزیع شده است. قیمت یک کیسه ۱۰ کیلویی برنج فردین ۱۸ میلیون و ۵۰۰ هزار ریال و قیمت یک کیسه ۱۰ کیلویی میرزا ۱۵ میلیون و ۵۰۰ هزار ریال است. با مصوبه ستاد تنظیم بازار، به زودی مقادیر بسیار خوبی برنج در سطح استان توزیع خواهد شد.

محمودآبادی افزود: ۱۳ میلیون و ۳۵۸ هزار قطعه جوجه‌ریزی در ۹ ماه نخست سال جاری در استان انجام شد که نسبت به مدت مشابه پارسال ۱۱ درصد افزایش داشته است.

خراسان جنوبی

اتصال هزار و ۴۴۱ نیروگاه خورشیدی خانگی به شبکه برق در استان

مدیرعامل شرکت توزیع نیروی برق منطقه‌ای خراسان جنوبی گفت: تاکنون هزار و ۴۴۱ واحد نیروگاه خورشیدی پشت‌بامی با ظرفیت ۱۷/۶ مگاوات به شبکه متصل شده‌اند.

به گزارش ایرنا، مهدی دادگر در نشست ستاد توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر استان اظهار کرد: روند توسعه نیروگاه‌های خورشیدی در استان سرعت گرفته و در بخش‌های مختلف شامل مزارع، صنایع، اداره‌ها و پشت‌بام‌ها ظرفیت‌های جدید به شبکه متصل شده است.

وی بیان کرد: در مجموع ۸۴۰ ترانس پست فوق توزیع با پیک بار ۳۷/۳۶۴ مگاوات در ۱۱ شهرستان استان فعال است. برای ۵۰۹ نیروگاه با ظرفیت ۲۷۹۳۷/۳۲۲ مگاوات مجوز اتصال به شبکه توزیع و برای ۳۱ نیروگاه خورشیدی ۳ مگاواتی دولتی نیز مجوز اتصال صادر شده است. در مجموع مجوز ۵۷۳ نیروگاه با ظرفیت ۲۷۹۳۷/۷۵۰ مگاوات توسط شرکت توزیع نیروی برق منطقه‌ای صادر شده و برای ۱۲۶ نیروگاه جدید با ظرفیت ۴۰۴/۱۳۶ مگاوات نیز تقاضای جدید داشته‌ایم. دادگر به تبیین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر پرداخت و گفت: توسط یکی از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی، به ویژه در شهرستان‌های زیرکوه، فردوس، بشرویه، دیهوک و طبس برای ایجاد ۸۷ مگاوات نیروگاه خورشیدی، زمین واگذار شده است. پیش‌بینی می‌شود ۳۰ مگاوات از این ظرفیت تا داهه فجر به شبکه متصل و بقیه تا پایان اردیبهشت ۱۴۰۵ برای بهره‌برداری آماده شود.